FIK MEIJER

DROOM OF DAAD

De terugkeer van de Olympische Spelen naar Griekenland

2020 Prometheus Amsterdam

Voor Loes Pleij-Zandvliet, olympisch zwemster (Melbourne 1956), en
Hans Parrel, olympisch waterpoloër (Mexico 1968 en München 1972)

© 2020 Fik Meijer
Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio
Foto auteur Marloes Kamer
Lithografie afbeeldingen BFC, Bert van der Horst, Amersfoort
Zetwerk Elgraphic
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 4525 5

Een droom

Zes jaar geleden liep ik in de vroege avond in het oude Olympia. Het was midden oktober. De schemering viel in. Over een halfuur zou het archeologisch park zijn poorten sluiten. Ik wandelde nog een keer naar de tempel van Zeus. Donkere wolken pakten zich samen. Plotseling barstte het onweer los. De ingestorte tempel bood een onheilspellende aanblik. De neergevallen zuilen waren nu echt verminkte getuigen van een vervlogen tijd. Ik werd drijfnat, maar kon er niet mee zitten. Het warme regenwater voelde weldadig aan. Zelfs een felle bliksemflits die de tempel enkele seconden deed oplichten kon mij niet verontrusten. Ik moest denken aan de beeldhouwer Pheidias. Hij had opdracht gekregen om een beeld van Zeus voor diens heiligdom te maken en ging aan het werk in zijn atelier, vlak bij de tempel. Toen het beeld voltooid was en overgebracht zou worden naar de Zeus-tempel, werd hij overvallen door twijfel. Was het beeld wel groot en mooi genoeg? Kon het de goedkeuring van de oppergod wegdragen? Hij vroeg Zeus om een teken van instemming. Onmiddellijk schoot er een bliksemflits door de lucht. Vlak voor het beeld sloeg die een krater in de grond. Pheidias was opgetogen. Alle twijfel was geweken. Het Zeus-beeld kreeg een plaats in de tempel. De oppergod kon tevreden zijn.

In de stromende regen liep ik verder. Er was niemand te zien. De suppoosten zouden pas komen als het tijd werd om

de toegangshekken te sluiten. Ik droomde weg. Hoe zou het hier vroeger zijn geweest, toen elke vier jaar honderden atleten in een plechtige optocht Olympia binnentrokken en zwoeren dat ze eerlijk zouden strijden om de olympische eer? Ruim duizend jaar hebben ze dat gedaan, totdat de christelijke Romeinse keizer Theodosius I (379-395) de Olympische Spelen verbood, omdat ze niet verenigbaar waren met het geloof in de ware God. De organisatoren sputterden nog wat tegen, maar enkele tientallen jaren later maakte Theodosius II definitief een einde aan de Olympische Spelen.

Bij de uitgang draaide ik me nog een keer om en keek naar die wonderlijke combinatie van sport en religie die Olympia ooit was. Een gevoel van melancholie overviel me. Wat had ik hier graag de grote wedstrijden van hardlopers en vechtsporters bijgewoond. Hoe mooi zou het zijn geweest als ik met duizenden anderen de atleten had kunnen toejuichen. Mijn gedachten gingen terug naar de Olympische Spelen van 2004, toen hier in het oude stadion het onderdeel kogelstoten werd georganiseerd. Daar is het bij gebleven.

De herinnering aan Olympia als vierjaarlijks centrum van de destijds bekende Griekse wereld is nooit verdwenen. Idealisten zijn blijven dromen van een herleving van Olympia, tevergeefs hopend op een weerklank in de moderne wereld. Tot nu toe tevergeefs. Olympia is een illusie gebleven, een herinnering aan een tijd die definitief voorbij is.

Maar is dat ook zo? Is Olympia werkelijk verleden tijd? Is het echt onmogelijk dat de oude situatie terugkeert en Olympia elke vier jaar alle aandacht krijgt? In de regen die in mijn ogen priemde zag ik het voor me: de Olympische Spelen terug naar de bakermat. Natuurlijk komt het stadion van het huidige Olympia niet in aanmerking. Daaraan mag niets worden veranderd. Maar in de wijde omgeving, in de land-

streek Elis of elders in Griekenland, is ruimte genoeg om een modern sportcomplex te bouwen waar elke vier jaar Olympische Spelen gehouden kunnen worden, precies zoals in de klassieke Oudheid. In gedachten zag ik alleen maar voordelen. Wat zou ons in de twintigste eeuw een hoop ellende bespaard zijn gebleven als de olympische droom die in de negentiende eeuw in Griekenland leefde was verwezenlijkt en de Spelen altijd daar waren gehouden. We kunnen de klok helaas niet meer terugdraaien, maar voor de toekomst kunnen de problemen die de afgelopen eeuw een schaduw over de olympische beweging hebben geworpen worden voorkomen als Griekenland permanent de Spelen mag organiseren.

In die stemming verliet ik Olympia. De beambte die het hek sloot keek mij in mijn drijfnatte kleren meewarig aan. Hij dacht dat ik een zonderling was die de weg kwijt was. Een beetje gelijk had hij wel. Mijn gedachten waren op dat moment ver weg.

Het idee 'terug naar Olympia' heeft mij daarna niet meer losgelaten. Terug in Nederland opperde ik het bij vrienden, collega's en sportjournalisten. De reacties waren wisselend. Sommigen vonden het niet de moeite waard om er aandacht aan te besteden. De geschiedenis had haar loop genomen. Je moet niet dagdromen en terug willen naar lang vervlogen tijden. De oude Grieken leefden in een totaal andere wereld. De moderne Olympische Spelen zijn meegegroeid met de tijd. Volgens de critici zat er te veel nostalgie naar de Oudheid in mijn redenering. Anderen waren gevoeliger voor mijn opvattingen. Zij vonden mijn uitgangspunten het overdenken waard en raadden me aan om mijn stelling dat de Spelen terug moeten naar het land waar ze begonnen zijn uit te werken. Ik heb hun raad ter harte genomen.

Toen ik me echt begon te verdiepen in de ideologie achter

de moderne Olympische Spelen viel het me op dat de initiatieven die in de loop van de negentiende eeuw zowel in Griekenland als in Engeland zijn ontplooid om de oude Spelen te doen herleven nauwelijks bekendheid hebben gekregen. Alle aandacht is uitgegaan naar het optreden van Pierre de Coubertin, dat heeft geleid tot de eerste 'echte' moderne Olympische Spelen in Athene in 1896. Ze hebben vervolgens vele woelingen overleefd, maar niemand kan eromheen dat de telkens veranderende politieke verhoudingen, met afgelasting van een aantal Spelen en boycots tot gevolg, en de almaar groeiende macht van de commercie het oorspronkelijke karakter van de Spelen ernstig hebben aangetast.

In dit boekje staat de (mislukte) verbinding tussen het verre verleden en de moderne tijd centraal. Eerst geef ik een korte beschrijving van de Olympische Spelen in de Oudheid. Vervolgens maak ik een sprong naar de negentiende eeuw toen vele ideeën over een herleving van de Olympische Spelen werden gelanceerd. Daarna ga ik in op de politieke en economische problemen die zich bij de moderne Spelen hebben voorgedaan. Ten slotte doe ik op basis van mijn bevindingen een voorstel voor de toekomst: een nieuw Olympia, dat verleden, heden en toekomst in zich verenigt.